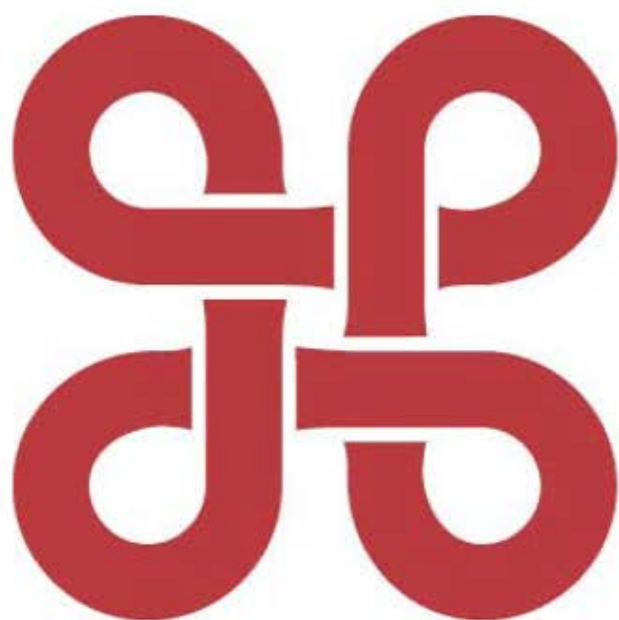

Arkeologi i Sverige

Dalarnas län

1991-2005

AIS Nr

2101

År

1991

Namn/plats

Mora kyrkogård

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

grav, gravplats

Datering, period

högmedeltid, senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

I samband med ledningsdragning för ny sprinklercentral på Mora kyrkogård gjordes en schaktövervakning. Schaktet drog på södra sidan kyrkan mellan tornet och kyrkogårdsmuren i en befintlig grusgång. Inga sentida gravar berördes. Mycket ben från omgrävda gravar kunde konstateras men endast få spår av orörda äldre gravar.

Raä Nr

ej raä nr

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Mora

AIS Nr

2048

År

1991

Namn/plats

kvarteret Kansliet, Falu stad

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stadslager

Datering, period

nyare tid

Fynd

glas, keramik

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning inför uppförandet av länsstyrelsens nya entre i kvarteret Kansliet. Fem provschakt grävdes i exploateringsområdet. Av dessa var det endast två som innehöll kulturlager. Det understa kulturpåverkade lagret härrör troligen från tiden före Falu stads reglering på 1640-talet. Där ovanför fanns ett kulturlager med bl a glas och keramik och ovanpå det resterna av en trolig husgrund, dvs. syllstenar och delar av ett bjälklag. Huset kan ha uppförts under 1600-talets senare del. Efter det att huset raserats har området fyllts **upp** med moränmaterial, åsen kan ha jämnats ut i samband med att ett stenhus uppförts, troligen under 1800-talet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2127

År

1991, 1992

Namn/plats

Stora Skedvi kyrka

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

kyrka, kyrkogård

Datering, period

högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

I samband med att Stora Skedvi kyrka renoverades drogs vatten, avlopp och fjärrvärme in i kyrkan. Kyrkogården berördes endast till mindre del av schaktningen, då fjärrvärmeschakten huvudsakligen drogs utanför kyrkogårdsmuren. Ledningarna drogs genom västportalen, genom tornet och in i kyrkan. Schakten inne i kyrkan kunde grävas grunda då det redan fanns utrymme mellan marknivå och golvbjälklag. I schakten utanför kyrkan kunde tegelrester från kyrkogårdsmurens byggnad iaktas och inne i kyrkan fanns spår av en västmur.

Raä Nr
ej raä nr

Län
Dalarna

Landskap
Dalarna

Socken
Stora Skedvi

AIS Nr

2111

År

1992

Namn/plats

Skattungbyn

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

plats för muntlig tradition, husgrund, källare, brunn, kulturlager

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Dalarnas museum fick i uppdrag av Orsa församling att undersöka traditionen om ett medeltida kapell på en åker i Skattungbyn där nu en husgrund och en stensatt, välvd källare är synliga. Undersökningen utfördes medelst nio provschakt. Ingen kyrkogård uppdagades på angiven plats, inte heller hällar som lär ha iakttagits hittades. Benen i ploglagret kom från slaktade djur och var inte speciellt gamla. Grund, brunn och källare stammar från en gård markerad på storskifteskartan 1859-1881 och är förmodligen som äldst från 1600-talet. Om ett kapell funnits i Skattungbyn redan under medeltid-1500-tal är det föga troligt att det legat inom undersökningsområdet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Orsa 229:1	Dalarna	Dalarna	Orsa

AIS Nr

2088

År

1992

Namn/plats

Stjärnsund

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

UV Uppsala

Ansvarig person

Eva Hjærtner-Holdar, Thomas Eriksson

Fornlämningskategori

industrilämning, valsverk, järnbod, kvarn, husgrunder,
dammanläggning, kolhus, slagglager av hyttslag, hammarslag,
valsverksglödskal

Datering, period

nyare tid

Fynd

Tänger av olika dimensioner, spett och olika ämnesjärn. Prover av
hyttslag, hammarslag, olika typer av glödskal, klipp samt tegel

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i samband med bygget av ett mindre
kraftverk med tillhörande vattentub vid Stjärnsund. Det övervakade
schaktet var 150 m långt och 5-6 m brett och sträckte sig utmed den
västra vattenleden från dammen.

Exploateringen låg helt inom fornlämning 121, betecknad som
järnverkslämning, vilken i sin tur ingår i riksintresset märkt K 8340.
Den synliga delen av fornlämningen består av grunder efter två valsverk
från slutet av 1800-talet av vilka det sista flyttades till Långshyttan
1942. Det fanns misstanke om att äldre lämningar fanns under
valsverken, bla. Polhems damm från början av 1700-talet, eventuellt
delar av Polhems manufakturverk och eftersom platsen för den första
hyttan från 1500-talet inte är känd fanns också misstanke att den skulle
kunna ligga inom området.

I källorna omtalas att det vid Sund anlades en hytta 1511. 1606 anlades
på platsen en bergsmanshytta och en hammarsmedja med två härdar.
1646 omnämns en hytta och två hammare. Ingen hytta tycks ha funnits

på platsen efter 1787 då framställningen av järnet förläggs till Silvhytteå. Den sistnämnda hyttan var som namnet anger en silverhytta från början. Stjernerund fick en ny hammare 1822, denna ligger enligt kartmaterialet utanför exploateringsområdet.

Inom sträckningen för schaktet fanns enligt 1765 års karta endast en byggnad, en mjölkvarn, samt Polhems damm. Enligt Ehrensvärds teckning över området från 1729 fanns det ingen bebyggelse och inga konstruktioner förutom dammen inom exploateringsområdet.

Vid undersökningen framkom upp till 3 m tjocka kulturlager bestående av lagrad slagg av olika typ, kol och sot, byggnadsrester i form av fundament, rester efter Polhems trädamm samt fyllnadslager. I de undre skikten förekom mindre mängder masugnsslagg utom inom ett ca 10 m långt avsnitt där ett kraftigt lager av masugnsslagg påträffades. I samband med detta lager fanns också en byggnadslämning, vilken låg intill en troligen byggd vattenränna. På denna plats finns enligt kartorna ingen bebyggelse.

Totalt framkom 28 anläggningar av vilka 10 inte har kunnat knytas till byggnader på kartor från 1765 och framåt. Dessa anläggningar kan ej heller knytas till någon byggnad på Ehrensvärds teckning över området.

Slutsatsen blir att inom nämnda exploatering finns rester efter en aktivitet som ligger i tiden före kartorna och Polhems manufakturverk och som eventuellt därmed är resterna efter den tidigare aktiviten på platsen i form av hyttor bla. annat omnämnda 1511 och 1606.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Husby 121:1	Dalarna	Dalarna	Husby

AIS Nr

2116

År

1992

Namn/plats

Limå bruk

Typ av undersökning

arkeologisk dokumentation

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Kjell Sundström

Fornlämningskategori

metallframställningslämning, järnbrukslämning, fördämningsvall, kanal med stenskonning, sågverksruin, smedjeruin, blåsmaskinshusruin

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Inför uppförandet av ett minikraftverk vid Sågkvarn vid Limå, dokumenterades lämningarna efter ett järnbruk som skulle komma att beröras av byggnationen.

Lima bruk anlades i början av 1800-talet. Bruket byggdes upp på tre platser, dels i Lima, dels på den aktuella platsen som kallades Övre bruket och dels i Brahammar 6 km söderut. Övre bruket uppfördes år 1813 och bestod ursprungligen av en smedja, kolhus, järnbodar och arbetarbostad. Marken odlades successivt upp runt bruket. Med om- och tillbyggnader, band annat ett såghus, drevs stångjärnshamrarna fram till 1878, då Övre bruket lades ner.

De iakttagbara lämningarna uppmättes, fotograferades och beskrevs. De bestod av en dammvall, kanal, stenskonning längs ån, smedjeruin, rest av blåsmaskinshusvägg, axeljärn som tillhört en hjulaxel, sågruin samt olika typer av fundament och förankringar i marken.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Siljansnäs 22:1	Dalarna	Dalarna	Siljansnäs

AIS Nr

2070

År

1992

Namn/plats

Åsbo, Högbo

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

inga spår av fornlämning påträffades

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten vid uppförandet av en telemast med stag, och anläggandet av en skogsvägsanslutning. Undersökningsområdets ligger på en rullstensås och i närheten av gravfält raä 95 i Grytnäs sn. Torven täckte ytterst stenig mark vars övre skikt helt saknade inslag av finkornigt material. Inga lämningar eller kulturlager påträffades.

RaäNr

Grytnäs 95:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Grytnäs

AIS Nr

2064

År

1992

Namn/plats

Dormsjö

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

hyttområde, industriområde

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

I samband med att markarbeten för nytt avlopp genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning i ett område med hytt- och industrilämningar, raä 66, Garpenbergs sn. Vid arbetet grävdes ett ca 70 m långt och en till två meter djupt schakt, i schaktväggarna kunde utfyllnadslager med slagg, grus, sten och skärvsten samt kol iaktagas. Allt troligen sentida.

RaäNr

Garpenberg 66:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Garpenberg

AIS Nr

2063

År

1992

Namn/plats

Dormsjö

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

slaggvarp, fyllnadsmassor

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning av ett ca 45 m långt ledningsschakt invid hyttområde raä 66, Garpenbergs sn. Den östligaste kanten berörde ett varp med skiktade lager av blå, glasig masugnsslagg varvat med sandiga och sotiga avfallslager. Mot väster hade en svacka mellan varp och naturlig förhöjning fyllts ut med industrislagger (1600-1800-tal), jord och smärre avfall. Inga medeltida eller äldre lämningar kom i dagen men några slaggstycken i utfyllnaden kan ha härrört från äldre hyttverksamhet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Garpenberg 66:1	Dalarna	Dalarna	Garpenberg

AIS Nr

2060

År

1992

Namn/plats

kvarteret Hanrö, Gamla Herrgården

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stadslager

Datering, period

nyare tid

Fynd

keramik (Bli), textil, hushållsglas och ben

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i kvarteret Hanrö, inom raä 68, Falu stad inför uppförande av två mindre hus. Fyra provschakt grävdes i exploateringsområdet. Undersökningen visade att den tidigare bebyggelsen legat nära Hanrövägen, där slaggutfyllnader och resterna av två husgrunder påträffades. Dylika lämningar saknades in emot den mäktiga slaggvarp som idag utgör tomtens fond.

Denena syllstensraden löpte parallellt med gatan och utgjorde troligen resterna av ett hus som legat längs med denna. Huvuddelen av fynden (Bli-keramik, textil, hushållsglas och ben) låg i vad som tolkas som ett raseringslager från detta hus. Keramiken var av 1700-talskaraktär. Resterna av ytterligare en syll fanns en bit in i kvarteret, denna torde vara äldre. Att tomten varit bebyggd på 1700-talet framgå också av det skriftliga materialet. Där bodde då bl a en hyttarbetare. Inga spår av den medeltida byn Hanrö kunde iaktgas.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2084

År

1992

Namn/plats

kvarteret Tjädern

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stadslager, husgrund, källare, brunn

Datering, period

Fynd

keramik (främst av 1600-1700-tals karaktär men även äldre),
fönsterglas, kritpipor, mynt och nitar

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i kvarteret Tjädern inom raä 194, Hedemora stad, inför uppförande av det nya biblioteket. Fem provschakt togs upp inom exploateringsområdet. Området har troligen nyttjats som åkermark under stans äldsta tid och fram till 1600-talets slut. I det undre lagret framkom endast några keramikskärvor av äldre typ. Det där ovan liggande kulturlagret, vilket genom myntfynd kan dateras till efter 1675, tyder på att tomten bebyggts vid slutet av 1600-talet. Några tydliga spår av branden 1754 syntes inte, men ett gruslager som täcker stora delar av området kan ha samband med stadsregleringen som följde därefter. Vidare iaktogs en trolig syllsten från bebyggelseskedet före regleringen, ett golv och en igenfylld källare från tiden efter regleringen samt en träklädd brunn av okänd ålder.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr

2059

År

1992

Namn/plats

Ingarvet

Typ av undersökning

särskild undersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson, Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

bebyggelselämning, husgrunder, källargrop, kulturlager

Datering, period

nyare tid

Fynd

Keramik (yngre rödgods), kakel, kritpipor, glas, mynt, textil mm

Beskrivning

Arkeologisk undersökning med anledning av uppförandet av en ny bussdepå nära de omfattande hyttlämningarna vid Falu gruva. Vid undersökningen maskinavbanades det översta slagg- och torvlagret. Därefter grävdes bebyggelselämningarna fram för hand, rutvis, varefter detta bebyggelseskikt togs bort med maskin och det undre framgrävdes för hand. Lämningarna dokumenterades i plan och profil.

Vid utgrävningen framkom resterna av vad som bedöms vara en fyrlängad gård med bostadshus, uthus och källare på platåer och däremellan ett stenröjt gårdstun med en brunn. Under ett påfört morän- och slagglager fanns rester av äldre byggnader med annan orientering. Det äldre skedet kan representera första hälften av 1600-talet och det yngre början av 1700-talet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2058

År

1992

Namn/plats

Gamla Berget

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

kulturlager

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning vid markarbete för VA-ledning i Gamla Berget. Området utgörs av en idag vattenrik sluttning. Vid schaktningen framkom dränering med brunn anlagd vid slutet av 1930-talet. I övre delen av slänten hittades en pipstock.

RaäNr

ej fornlämning

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Falun

AIS Nr

2057

År

1992

Namn/plats

kvarteret Hyttkammaren, Falu stad

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson, Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

hyttruin/hyttområde, kavelbro, kanal, timmerkista, damm, husgrund

Datering, period

medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning inför bostadsbyggnation i kvarteret Hyttkammaren. Undersökningen föregicks av några provschakt som togs upp under vintern, med anledning av att byggherren planerade att påbörja byggarbetet redan under vintern, då någon regelrätt förundersökning inte var möjlig av klimatskäl. Provschakten visade på hyttlämningar i kvarterets NV del.

Vid förundersökningen avlägsnades kvarstående husgrundsrester, asfaltbeläggning och 1900-talsutfyllnader med maskin, samtidigt tömdes också provschakten från föregående vinters undersökning. De framkomna lämningarna bestod av en åkerianläggning från sekelskiftet samt lämningar från flera generationers kopparhyttor, betående av en kavelbro med underliggande kanal från omkring mitten av 1800-talet, äldre kanal/bäckådra uppbyggd på slaggfylld stockkista, en dammanläggning som daterar sig som yngst till 1600-talets första hälft samt lämningar från troliga ugsanläggningar i flera generationer. På platsen har fram till början av 1870-talet den södra av "Prästgårdshyttorna" varit belägen. De äldsta skedena har ej kunnat

daterats.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2061

År

1992

Namn/plats

kvarteret Dalkullan, Östanfors. Falu stad

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

utfyllnadsmassor med slagg och avfall

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Inför husbyggnation inom Falu stads äldsta kända stadskärna övervakade Dalarnas museum schaktningen för en källargrund. Förutom en i modern tid använd, djupt liggande kilstensvälvd källare konstruerad inom perioden 1400-1800 (troligen under 1600-talets andra hälft) påträffades endast fyllnadsmassor, huvudsakligen innehållande hyttslag, rivningsavfall och välbevarat organiskt material som kvistar, barr och pälsfibrer. Fynd av rödgodsskärvor från 1700-1800-tal gjordes i avfallslagren ända ned till steril mark.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2142

År

1992

Namn/plats

Sör Romme

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

metallhantering, bebyggelselämning, slaggförekomst, blästerugn, bytomt, husgrund, smedja, husgrundsterrass

Datering, period

yngre järnålder, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Inför vägbygge i Sör Romme förundersöktes ett ca 56 000 m² stort område med hjälp av provschakt. Förutom spår av äldre gårdar från främst historisk tid, upptagna i 1600-talets geometriska jordebok, framkom huvudsakligen koncentrationer av lämningar efter metallhantering. Metallhanteringen representerades främst av slaggfyllda gropar, omkring 25 st, vilka antas vara rester av blästerugnar från yngre järnålder, men även slagg- och kolansamlingar framkom.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 382:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2141

År

1993

Namn/plats

Södra Gylletäppan

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

ej fornlämning

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Väster om Gylle by har tidigare ett järnframställningskomplex samt boplatslämningar från yngre järnålder påträffats och undersökts. Då Borlänge kommun önskade uppföra en brandstation öster om byn beslutade länsstyrelsen om en arkeologisk utredning. Kartexcerption gav vid handen att markområdet vid 1600-talets mitt legat vid kanten av en myr och att endast höjdplatåerna varit uppodlade. Sjuttiofem sökschakt fördelade över ytan gav samma besked. Inga tolkningsbara lämningar eller kulturlager påträffades och inga ytterligare arkeologiska åtgärder kan anses behövas.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2114

År

1993

Namn/plats

Rättviks kyrka

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin, Eva Carlsson

Fornlämningskategori

gravplats

Datering, period

medeltid, nyare tid

Fynd

kistspik, hyska med tillhörande hake, järnfragment/-föremål,
hästkosöm, spik

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i samband med nedläggning av VA-ledning norr om koret i Rättviks kyrka. Schaktningen utfördes i **N-S** riktning i området mellan nuvarande kyrkogården och kyrkobyggnaden. Större delen av undersökningsområdet maskingrävdes. Vid schaktningen framkom rester av en tidigare kyrkogårdsmur som varit i funktion före tillbyggnaden av koret på 1700-talet. Vidare framkom en grop vari skelettdelar från ett större antal individer var nedlagda.

Schaktets norra del visade sig vara ett intensivt utnyttjat gravområde och handgrävdes därför. De senare gravfyllningarna innehöll mycket omrört material. Toalt påträffades 18 gravar med 20 gravlagda individer. En grav låg i **N-S** riktning och torde härröra från förkristen tid, övriga gravar låg i **Ö-V** riktning. De gravlagda var huvudsakligen män och kvinnor i vuxen ålder men det förekom också några barn eller ungdomar. Gravplatsen ser ut att ha varit kontinuerligt använd från tidig medeltid fram till 1800-talet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr

2097

År

1993

Namn/plats

Östra Lillmon

Typ av undersökning

forskningsgrävning

Ansvarig organisation

Stockholms universitet, Dalarnas museum

Ansvarig person

Gert Magnusson

Fornlämningskategori

metallframställningslämning, blästerugn, slagggvarp, fällsten, kolningsgrop

Datering, period

medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk undersökning i forskningssyfte av järnframställningsplatsen raä 119, Östra Lillmon. Fornlämningen är belägen i östsluttning ner mot en myr. Efter avtorvning konstaterades förutom den tidigare kända kallmurade blästerugnen av medeltida typ, två slagggvarp, en fällsten omgiven av fällslag, kollager samt tre områden med rostad malm. I det större slagggvarpet fanns rester av en blästerugn som C14-daterats till 1100-1200-tal. I anslutning till denna ugn tillvaratogs en mängd klimpjärn. Den närliggande raä 427, registrerad som fångstgrop visade sig efter snittning vara kolrik och tolkas istället som kolningsgrop.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Lima 119:1	Dalarna	Dalarna	Lima

AIS Nr

2020

År

1993

Namn/plats

kvarteret Konstnären, Falu stad

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

stadslager, stensträng

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning inför tillbyggnaden av konstgrafiska verkstaden i kvarteret Konstnären. Två provschakt drogs och stratigrafien uppvisade kraftiga utfyllnadsskikt med slagg och dumpat avfall. Över en smärre yta täckte fyllnadsmassorna på platsen avsatta lager samt, vid områdets utkant, några stenar på rad. De sistnämnda var antingen spår av en husgrund eller gränsmarkering/inhägnad. Fynd av rödgodsskärvor, kritpipsskaft m.m. pekar på en datering till 1600-1700-tal. Stenraden är möjligen äldre.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2007

År

1993

Namn/plats

Olsbacka, Stora Aspeboda

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

odlingsröse, slagghvarp, kallrost

Datering, period

vikingatid, medeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning invid raä 44 och 61 i Aspeboda socken. Raä 44 kallas Fläskkällaren och är en plats med tradition samt ett minnesmärke. Kabelschaktet uppvisade olika lager med dumpad hyttslag, en kallrost samt ett yngre murat fundament. Varpet är en utvidgning av lämningarna registrerade som hyttområde raä 46. Den senare lämningen utgör troligen resterna av den hytta som i källskrifter benämns "Måns Nilssons hytta". Den brukades antagligen redan av Måns Nilssons far under 1400-talets andra hälft och lär ha brunnit ned mot 1600-talets slut för att sedan aldrig återställas.

Raä 61 inkluderade två odlingsrösen som avsågs att lämnas intakta. Till följd av markägarskiljaktigheter genomgrävdes emellertid det sydligaste röset innan museets personal var tillstäde. Ett återställande av lämningen utlovades och schaktet dokumenterades. Röset hade uppenbarligen pålagrats och utvidgats i omgångar. Det mätte ca 13 m i diameter och var drygt 1,5 m högt. Kärndelen var flack, utbredd och uppbyggd av otaliga mindre stenar. Ett träkolsprov från rösets botten

har C14-daterats till slutet av vikingatid

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Aspeboda 44:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 61:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda
Aspeboda 46:1	Dalarna	Dalarna	Aspeboda

AIS Nr

2054

År

1993

Namn/plats

Hyttberget

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

slaggvarp

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i samband med markarbeten för omläggning av VA-ledning i kvarteret Hyttberget. Schaktningen gjordes huvudsakligen i gammalt ledningsschakt. Området var tidigare del av ett stort slaggvarp. Det är sent bebyggt och i samband med det avjämnat. Slagglagret var i schaktet som mest 2,6 m djupt. I varpet fanns inblandning av modernt tegel och keramik. Schaktväggen var mycket rasbenägen. I schaktet fanns också ditförda rester av ugnsanläggning med vittrad röd sten.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2008

År

1993

Namn/plats

Boda, Backåkern

Typ av undersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

klockst.apelfundamnet, kulturlager, grundläggningsgrop?

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning föranledd av det planerande uppförandet av ett ålderdomshem inom Boda gamla bytomt. Det aktuella området ligger centralt i byn och i nära anslutning till platsen för 1600-t.ålets kapell och 1700-1800-t.ålets begravningsplats. Vid sökschaktning hittades en nedgrävning, 10 - 15 m vid och mer än 1, 5 m djup, fylld med kalksten, morän och lerskiffer. Sannolikt utgör detta lämningar efter en påbörjad grundläggning/provgrävning för den nya kyrkan som planerades att uppföras på platsen innan sockenstämman flyttade placeringen till Bodbackens topp.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej raä nummer	Dalarna	Dalarna	Boda

AIS Nr

2068

År

1993

Namn/plats

Saxhyttan, Laxsjön

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Peter Bokor

Fornlämningskategori

stenmurar, kolbottnar, fossil åker, odlingsrösen, husgrund

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför dikningsarbeten längs väg 640 mellan Saxhyttan och Tuna Hästberg. Vägsträckningen kan i stort följas i äldre kartmaterial från slutet på 1700-talet. Fornlämningar som påträffades kan hänföras till kolning och agrar miljö: två kolbottnar, tre stenmurar, odlingsrösen, fossil åkermark samt två husgrunder. Av de tre påträffade stenmurarna kunde en återfinnas på laga skifteskartan från 1876. De övriga påträffades ej på någon karta. Ett kulturpåverkat område i anslutning till Laxsjön innehöll rikligt med stenmurar, fossila åkrar och odlingsrösen samt minst en husgrund. Området inventerades dock bara översiktligt då länsstyrelsen undantog området från dikesgrävning och vidare åverkan. Lämningarna ska alla sättas i samband med den metallhantering som skett i området sedan medeltid. De dokumenterade lämningarna är dock i huvudsak från nyare tid.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Grangärde 118:1	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr

2103

År

1993

Namn/plats

Norr Solviken, Mora Noret

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

agrar lämning, stensträngar, röjda ytor, odlingsrösen, skärvstensförekomst

Datering, period

nyare tid, odaterat

Fynd

Beskrivning

I samband med planläggning av ett industriområde i Norr Solviken, Mora Noret utfördes en arkeologisk utredning. Det fanns inga registrerade fornlämningar inom det planerade industriområdet, men strax utanför har tidigare registrerats tre slaggförekomster, raä 108, 109 och 110 i Mora socken.

De äldsta heltäckande kartorna är storskifteskartor från 1840-46. Vid terränggranskningen gick det att identifiera åkrar och ängsmarker som markerats på skifteskartorna. Flertalet stensträngar och odlingsrösen har påförts sten i sen tid så det är svårt att avgöra åldern. Området ligger dock perifert i byn. **Tre** provgropar grävdes i den tidigare strandslutningen. Där framkom sparsamt med skärvsten.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Mora

AIS Nr

2050

År

1993

Namn/plats

kvarteret Sturen

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

bebyggelselämning, stadslager

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i samband med markarbeten för vatten och avloppsrör inom kvarteret Sturen i stadsdelen Gamla Herrgården. Vid arbetet drogs ett schakt tvärs över gårdsplanen och den medeltida hyttverksamheten gjorde sig påmind i form av mäktiga slagglager. Ingenstans i det närmare två meter djupa schaktet iaktogs steril grund. Slagglagren avbröts på två nivåer av markhorisonter. Den översta och yngsta nivån innehöll tecken på eldsvåda kring en lertätad stenfot. Den äldsta, skönjbara horisonten uppvisade resterna av ett plankgolv mellan ett par eventuella grundstenar. Dateringarna är oklara men båda nivåerna antas härröra från tiden efter 1646.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2051

År

1993

Namn/plats

Ornäsgratan, Elsborg

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stadslager, kulvert av sten

Datering, period

nyare tid

Fynd

rödgoods, textil, läder, huggspån

Beskrivning

I samband med markarbeten för utbyte av vatten och avloppsledningar i Ornäsgratan och Bondegatan gjorde Dalarnas museum en schaktkontroll. Vid arbetet kunde ett **upp** till 2 m tjockt slagglager konstateras. Det bestod till största delen av ren slagg men var ställvis grusblandad. Det förekom också sparsamt med kol, tegel, rödgods och träbitar. Inom ett mindre område fanns ett fetare lager med trä, textil, djurhår och läder. I korsningen Ornäsgratan - Berghauptmansgratan framkom resterna av en stenkulvert.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2052

År

1993

Namn/plats

kvarteret Bokbindaren, Thunströms handelsgård

Typ av undersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stadslager

Datering, period

nyare tid

Fynd

rödgodskera mik

Beskrivning

I samband med att Thunströms köpmansgård renoverades utfördes en schaktövervakning då ny vatten- och avloppsledning lades i delvis gamla schakt samt vid schaktning för dagvattenledning och stenkista. Gårdstunet bestod i huvudsak av påförda lager av slagg och grus, i vissa lager fanns också tegel, keramik, kol och trärester. De enda konstruktionsspåren var några sannolika syllstenar, dessa kan vara rester av ett hus placerat mot gatan före det befintliga huset uppfördes 1875.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2135

År

1993

Namn/plats

Sör Romme

Typ av undersökning

särskild undersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

gravfält, gravhög, bytomt, bebyggelselämningar, husgrund, kulturlager, tegel/kalkugn, spisiröse, boplat

Datering, period

järnålder, medeltid, nyare tid

Fynd

människoben, djurben, arabiskt silvermynt, sländtrissa, pilspets

Beskrivning

Arkeologisk undersökning av bytomt raä 413 och gravfält raä 780 i Sör Romme, St Tuna socken, föranledd av planer på att bredda riksväg 70 och bygga en ny avfart mot Dala Airport. Huvudundersökningen hade föregåtts av en förundersökning av ett större område, med lämningar efter järnframställning och en historisk bytomt, gravfältet kom fram under huvudundersökningen. Vid huvudundersökningen delades förundersökningsområdet upp i två separata undersökningar. Området maskinavbanades, handrensades, anläggningarna mättes in, handgrävdes helt eller delvis och dokumenterades i plan och profil.

Vid undersökningen framkom att det under matjorden fanns rester av fem närmast cirkelrunda rännor, 10-19 m i diameter. De tolkades som spår av gravhögar. Inga spår av centralgravar fanns och inte heller några tydliga sekundärgravar i kantrännorna. Defynd och brända ben som togs tillvara i kantrännorna har troligen hamnat där i samband med odlingsverksamhet under medeltiden eller senare. Kartstudier antyder att högarna mycket väl kan ha odlats bort redan under medeltiden. De brända benen var mycket fragmentariska. Osteologiskt gick det att

identifiera djurben i alla gravar, men människoben i endast två gravar. Av föremålsfynden kan nämnas del av arabiskt silvermynt, sländtrissa och pilspets.

I området väster om gravhögarna fanns rester av över trettio härdar. Inga spår av huskonstruktioner hittades, vilket gör det troligt att härdarna legat utomhus. Härdarna kan ha samband med religiösa måltider. Den omgivande marken utgjorde sannoligt inägomark redan under yngre järnålder, en bevarad rest av en gärdesgård antyder det.

Dateringen av härdar och gravar tyder på att området nyttjats under vendel- och vikingatid. En datering av ett enstaka stolphål under en gravhög gav en äldre datering, till tiden omkring Kristi födelse och tyder på att människor vistats i området tidigt.

Mycket få lämningar kunde sägas vara medeltida, det kan delvis förklaras av att så få 14C-dateringar gjordes på de historiska lämningarna och att medeltiden i allmänhet lämnar få daterande fynd. En förändring i byggnadsskicket antas ha skett under denna tid. Desto fler lämningar kunde genom fynd dateras till 1600- och 1700-tal: husgrunder, spisrösen, avfallsgropar m.m. De flesta av dessa anläggningar låg i eller i anslutning till 1600-talets bytomt. Mycket talar ändå för att gårdstomten i utgrävningsområdets mitt bebyggdes vid medeltidens slut.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 413:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2053

År

1993

Namn/plats

Lilla Björn,

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

utfyllnadslager

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Vid markrbeten i äldre ledningsschakt på fastigheten Lilla Björn gjorde Dalarnas museum en schaktövervakning. I detta mycket begränsade schakt kunde ett 0,8 - 1 m tjockt slagglager konstateras, därunder lera.

RaäNr

Falun 68:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Falun

AIS Nr

2056

År

1993

Namn/plats

kvarteret Konstnären, Falu stad

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

kulturlager, stensträng

Datering, period

nyare tid

Fynd

rödgodskeramik, kritpipsskaft

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning inför tillbyggnaden av konstgrafiska verkstaden i kvarteret Konstnären. Vid undersökningen grävdes två provschakt, som visade på en stratigrafi av kraftiga utfyllnadsskikt med slagg och dumpat avfall. Över en smärre yta täckte dessa på platsen avsatta lager samt, vid områdets utkant, några stenar på rad. De sistnämnda var antingen spår av en husgrund eller gränsmarkering/inhägnad. Fynd av rödgodsskärvor, kritpipsskaft mm. ger en datering till 1600-1700-tal. Stenraden har möjligen placerats där redan dessförinnan.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2055

År

1993

Namn/plats

Trumbäcken

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

kulturlager, timmerbyggnad, brunn, husgrund

Datering, period

senmedeltid, nyare tid

Fynd

skodelar, keramikskärvor

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i kvarteret Trumbäcken inom stadsdelen Kämparvet. Kämparvet har uppkallats efter den bergsmansgård som låg på platsen före 1600-talets stadsreglering. Gården har förmodligen medeltida ursprung men är skriftligt belagd först 1533. På 1700-talets kartor betecknas tomterna inom kvarteret Trumbäcken som "Skiöna och Obevuxne Tächter". Under 1800-talets slut - 1900-talets början uppfördes hyreshus inom fastigheterna. Dessa har nyligen rivits för att lämna plats åt större sammanhängande kontors- och bostadskomplex.

Vid schaktövervakningen påträffades inom de icke djupgrävda områdena 1-1,5 m fyllnadsmassor innehållande grus, slagg, tegel jämte hushållsavfall som skodelar, keramikskärvor mm från 1600-1800-tal. Under fyllnadsmassorna låg stratifierade, orörda, illaluktande kulturlager med sotig, rödbrun eller gul lera bemängd med träflis och ofta också hästgödsel. En C14-datering av träflislagret har givit dateringen 1690 ± 50 år. I samband med kulturlagren framkom resterna av ett knuttimrat hus, ca 4x8 m stort. De tre stockskiftens knutar var dåligt bevarade men rundtimmer, mossdrag, häk, hälsningar och

avsaknad av betta pekade mot en datering till senmedeltid. Huset finns inte markerat på 1628 års stadskarta och bör ha raserats eller flyttats dessförinnan. Inom undersökningsområdet iaktogs även en plankfodrad brunn samt hörnet av en slaggtegelgrund yngre än 1750.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2069

År

1993

Namn/plats

Kopparvågen, kvarteret Härden, Smedjan, Gamla Byn

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Monika Pagoldh

Fornlämningskategori

kulturlager, broläggning, husgrund

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

En arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning i Gamla byn, Avesta, vid fjärrvärmeanslutning till fastigheter i kv Härden och Smedjan. Schaktet förlades huvudsakligen på gatumark, utmed Bruksgatan, Badhusgatan och Våggatan samt korsade Böösgränd, med anslutningar in i kvarteren. Längs schaktets sträckning hade redan tidigare olika rör och kablar grävts ned, varför partierna med orörda kulturlager var få. Utmed Badhusgatan och Våggatan iaktogs under moderna grus- och sandlager utfyllnader med slagg och rivningsmaterial ovan kolrika skikt från 1803 års stadsbrand. Brandlagren följdes på ett par ställen av broläggning. Stratigrafien avslutades i allmänhet av dräneringslager innehållande träflis, huggspån, pinnar, grenar mm. I trädgården till en fastighet längs Kyrkogatan sågs dessutom resterna av en nedbrunnen ladugård. Lämningar och fynd var som äldst från 1600-talet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Grytnäs 176:1	Dalarna	Dalarna	Avesta

AIS Nr

2107

År

1993, 1994

Namn/plats

Prästgården

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

bebyggelselämning, kulturlager

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Inför en planerad kyrkogårdsutvidgning vid Nås kyrka gjorde Dalarnas museum en arkeologisk förundersökning. Större delen av området har i sen tid brukats som åkermark utom i västra delen vilken utgjordes av gräsmatta. Vid provgrävning framkom svårtolkade små oregelbundna sotfläckar under ploglagret. I västra delen var marken mer kulturpåverkad, där framkom ett stolphål och i matjordslagret fanns tegel, djurben, trä och keramik. Enligt äldre kartor har prästgården legat här fram till 1700- eller början av 1800-talet. Det finns också en tradition om att en äldre kyrka funnits på platsen.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Nås

AIS Nr

2102

År

1994

Namn/plats

kvarteret Klockgropen

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Leif Nilsson

Fornlämningskategori

inga lämningar påträffade

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i kvarteret Klockgropen i Mora. Ett schakt ca 6x7 m grävdes med anledning av flyttning av ett hus. I schaktet framkom inga anläggningar eller fynd.

RaäNr

Mora 461:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Mora

AIS Nr

2027

År

1994

Namn/plats

Hanrö, Gamla Herrgården

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

vattenkanal

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning i samband med sanering av tungmetallhaltiga gruvindustrilämningar. Det knappt 100 m långa och 2-3 meter djupa diket grävdes mitt i kvarteret Hanrö, mellan Södra Mariegatan och Hanrövägen. Schaktet skar igenom ett 0,5-1,0 meter tjockt, påfört slagglager, därunder vidtog naturlig moränlera. I norra änden djupnade dock slagglagret till knappt 3 meter. I schaktets norra ände påträffades en vattentrumma av trä på ca en meters djup, byggd av grovt plank i sektioner. Vattentrumman löpte i riktning NNÖ-SSV. Trummans storlek var ungefär 1,2 m hög och 0,9 m bred och smalare nedtill. Plankorna vilade löst på varandra, med stående plankor på sidorna. I schaktets nordliga ände var trumman förbunden med en timrad vertikal dagöppning, likt en brunn.

På kartmaterial från 1880- och 1890-talet är en vattenränna eller dylikt, utritad på den aktuella platsen. Vatten leddes från dengamla Hyttbäcken i söder, genom det nu aktuella partiet och fram till Kopparvitriolverket vid Faluån. Sannolikt har vattentrumman anlagts under 1870-talet eller början av 1880-talet för att förse den kemiska

industrin med vatten.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2028

År

1994

Namn/plats

Hanröleden, Falu stad

Typav undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

rostlämning, husgrund, järnvägsbank

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

I samband med grävning för fjärrvärmeledning utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Den del som övervakades var sträckan längs med Hanröledens östra sida, från Nybrogatan i söder till Östanforsån i norr. Fyllnadsmassorna dominerades av gruvindustriavfall, som slagg, varpsten, kisbränder samt byggavfall. I sträckningen mellan Nybrogatan och Södra Mariegatan påträffades tre rostlämningar i form av mineraliserade malmrester, sot, skörbränd sten och krossad slagg, skiktade i tunna lager. Några rostbås eller fasta konstruktioner kunde dock inte konstateras. Strax norr om Hanrövägen framkom en äldre järnvägsbank från andra hälften av 1800-talet, vilken förband svavelsyrafabriken med det gamla Kopparvitriolverket. Cirka 65 meter söder om Södra Mariegatan påträffades en industribyggnad, sannolikt från mitten av 1800-talet. Orörd mark påträffades endast i den nordligaste delen av schaktet, närmast Östanforsån.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2010

År

1994

Namn/plats

Linghed

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg/Leif Nilsson

Fornlämningskategori

bytomt

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Schaktövervakning vid Linghed i Svärdjö socken i samband med markarbeten för elkabel. Vid undersökningen påträffades några tunna kulturlagerhorisonter, samt en en husgrund väl synlig som ett barklager. Dessutom framkom enstaka syllstenar. På grundval av anläggningstyp och lagrens karaktär kan lämningarna sannolikt dateras till nyare tid.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 206:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 206:3	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr

2042

År

1994

Namn/plats

Bergmästaregatan, Falu stad

Typ av undersökning

schaktövervakning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Marit Hansson, Leif Nilsson

Fornlämningskategori

industrilämning, slaggutfyllnader

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning vid markarbeten för VA ledningar utmed Bergmästaregatan. Vid arbetet påträffades ca 1,5 m djupa, skiktade slagglager som härrör från de stora slaggutfyllnader som följde på regleringen av Faluns nuvarande centrum under 1600- och 1700-talen. Slagglagren vilade i norra delen på lera och i södra delen på torv. Torven har bildats i den myrsänka som legat i södra delen av Trumbäcken fram till slaggutfyllnaderna. Inga avsatta kulturlager eller konstruktioner påträffades.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 68:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2072

År

1994

Namn/plats

Backa

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Leif Nilsson

Fornlämningskategori

gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning vid kabelgrävning i Backa i Gustafs socken. Schaktet var 100 m långt, 0,3 m brett och tangerade de ungefärliga området för två historiska gårdstomter, raä 106:3. Gårdarna är belagda i Geometrisk jordebok från 1642. Emellertid framkom inga lämningar av karaktären fast fornlämning i schaktet.

RaäNr

Gustafs 106:3

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Gustafs

AIS Nr

2049

År

1994

Namn/plats

Tunavägen

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

röjd yta, stenmurar, gårdstomt, gruvhål, gruvvarp, slaggvarp, dammar, hyttområde

Datering, period

högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför utbyggnad av väg 60 mellan Falun-Borlänge, delen Gruvgatan-Sanders hemman. Utredningen omfattade en ca 4 hektar stor yta inom St. Kopparbergs sn och Falu stad. Utredningen visade på: en stenröjd odlingsyta, stenmurar; en till två gårdstomter, gruvområde med gruvhål, företrädesvis skärpningar och varphögar, slaggvarp, vattendammar samt hyttområde.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 108:1	Dalarna	Dalarna	Falun
Falun 109:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2083

År

1994

Namn/plats

Hedemora kyrka

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Marit Hansson

Fornlämningskategori

begravningsplats, påförda lager

Datering, period

senmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning i samband med markarbete för en dagvattenledning vid Hedemora kyrka. Schaktet drogs längs med och ca 1,5-1,9 m ut från norra sidoskeppet och sakristians västra mur. Det blev ca 1 m brett och ca 1,1 m djupt. Någon decimeter från sakristian gick schaktet ända in till sidoskeppets grundmur.

När sidoskeppet byggdes år 1707 hade man ett stort frischakt utanför muren, och det var i detta frischakt de nu aktuella markarbetena utfördes. Här fanns således inga gravar, däremot enstaka lösa ben. På grund av fyndomständigheten togs benen inte tillvara. Schaktet nådde inte steril botten - huvudfyllningen (från ca 30cm och neråt) bestod av mo med mycket liten inblandning av annan jord, samt enstaka tegelbrockor och stenar. I schaktets östra ända fanns ett blandlager med jord, grus, tegel och mycket sten. Detta var inkapslat av ett tunt gruslager som troligen tjänat som utjämningslager när man fyllt igen frischaktet på 1700-talet och som även låg över stora delar av mon. Blandlagret har troligen fyllt en avskrädesgrop som användts vid bygget

av sidoskeppet. Inga fynd togs tillvara.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej raä nr	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr

2140

År

1994

Namn/plats

Stora Tuna kyrka

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Marit Hansson, Leif Nilsson

Fornlämningskategori

begravningsplats, kyrkogrund, benhus

Datering, period

senmedeltid, nyare tid

Fynd

ben från människa

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning vid markarbete för dagvattenledningar och åskledare vid Stora **Tuna** kyrka. Schaktet gick från stupröret vid södra långskeppets västra hörn, runt koret och sakristian, till stupröret vid norra långskeppets västra hörn, med stickschakt till de stuprör som skulle bindas samman. Alltsammans förbands med befintlig brunn utanför kyrkogården i öster. Schaktet grävdes till ett djup av ca 1,1-1,2 m, med bredden 1,4-1,5 m.

Utanför sydvästportalen påträffades två grundmurar i vinkel mot kyrkomuren. Dessa härstammar sannolikt från 1400-talets vapenhus, vilket revs år 1810. Strax öster om koret framkom en större ansamling omblandade skelettdelar, vilka sannolikt utgör en rest av det benhus som låg här och som är omnämnd vid mitten av 1700-talet. Det omtalas att ben grävts ner under benhuset av utrymmesskäl.

Orörda marklager påträffades endast på ett mindre parti söder om kyrkan på ca 1,2 m djup. Enskilda och orörda gravar kunde inte observeras.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 811:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2082

År

1994

Namn/plats

Hedemora, Tviksta

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Leif Nilsson

Fornlämningskategori

lämningar saknas

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Inför en planerad vägbyggnation i Tviksta, Hedemora stad, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning av ett ca 5000 kvm stort område. Inga fasta fornlämningar påträffades.

RaäNr

Hedemora 468:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Hedemora

AIS Nr

2126

År

1994

Namn/plats

Hult

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Eva Carlsson

Fornlämningskategori

stensatt källare, husgrund, smedjegrund

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

En arkeologiskt utredning har utförts inför en ny infart till Österå invid sjön Varpan. Området kring Varpan var betydelsefullt under medeltid och har många spår av hyttverksamhet. Fastigheten Hult, som främst berörs av vägdragningen, har dock tillkommit som ett resultat av 1800-talets nyodlingsverksamhet.

Odlingslandskapet har ännu stark 1800-talsprägel, men är idag igenplanterat. Där finns rester av lador, hägnader och odlingsrösen. En källare ligger vid eller snarare under nuvarande vägbank. Den skulle kunna tillhöra en gårdsbebyggelse från 1700-talet, då tillhörande Uggelvikens by. Källaren berörs av vägdrngningen.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 234:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr

2113

År

1994

Namn/plats

Kyrkoherde bostället

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Leif Nilsson

Fornlämningskategori

ingen fornlämning påträffades

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Med anledning av husbyggnation och ett vägbygge utfördes en arkeologisk förundersökning på fastigheten kyrkoherdebostället i Rättvik. I exploateringsytans närhet återfinnes en rund stensättning samt en fyndplats för en trindyxa. Undersökningen kunde ej påvisa fast fornlämning inom den aktuella exploateringsytan. Vid schaktningen påträffades enstaka sotfläckar som bedömdes som recenta, dessutom framkom fynd av slagg. Den historiska kartanalysen visar att det fanns en del röjningsrösen inom exploateringsytan år 1820.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
ej fornlämning	Dalarna	Dalarna	Rättvik

AIS Nr

2139

År

1994

Namn/plats

Stora Tuna Kyrka

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

begravningsplats, gravar, grundmur

Datering, period

medeltid, nyare tid

Fynd

ben av människa

Beskrivning

Med anledning av en geoteknisk undersökning vid Stora Tuna kyrka utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Två provschakt togs upp inill kyrkans grundmurar. Det första grävdes strax Ö om sydsidans västra portal. På ca 0,5 m djup påträffades grundmuren efter ett senmedeltida vapenhus samt mot botten, ca 2 m ner, spår av omrörda gravar. Det andra schaktet grävdes omedelbart N om långhuset, mellan de västligaste strävpelarna. På ca 1,7 m djup nåddes orörd mjäla. Däröver låg flera gravschakt grävda i varandra med omrörda, fragmentariska benrester.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 811:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2125

År

1994

Namn/plats

Nedre Gruvraste, Sanders hemman

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

odlingslämning, röjda ytor, terraseringar, stenmurar, odlingsrösen, bebyggelselämning, gårdstomter, gruvhål, gruvvarp

Datering, period

högmedeltid, nyare tid

Fynd

Beskrivning

Med anledning av planerad utbyggnad av väg 60, mellan Falun-Borlänge, delen Gruvgatan-Sanders hemman, utfördes en arkeologisk utredning. Utredningen visade på fyra odlingsytor med stenröjda ytor, åkerterrasser och åkerbak, odlingsrösen, ladugårdslämningar, stenmurar, två gårdstomter med husgrundterrass och källargrund, samt ett stort gruvområde med gruvhål, företrädesvis skärpningar och varphögar.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 224:6	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 224:5	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 77:1	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr

2110

År

1994

Namn/plats

Kyrkbyn, Ön

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Leif Nilsson

Fornlämningskategori

slaggförekomst, boplat

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning föranledd av en planerad utvidgning av kyrkogården i Orsa. I anslutning till området har det tidigare påträffats en gropkeramisk boplat. Undersökningen inleddes med en georadarundersökning följt av schaktgrävning. Inga anläggningar eller fynd påträffades.

RaäNr

Orsa 448:1

Län

Dalarna

Landskap

Dalarna

Socken

Orsa

AIS Nr

2137

År

1995

Namn/plats

Österby, Kaptenbostället

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

metallframställningslämning, boplat, slaggförekomst, kulturlager

Datering, period

stenålder, yngre järnålder

Fynd

avslag av kvarts, keramik

Beskrivning

Med anledning av dragning av en högspänningskabel i Österby i stora Tuna socken, utfördes en arkeologisk förundersökning i form av en schaktövervakning. Strax öster om den registrerade slaggförekomsten raä 132, påträffades ett lager innehållande enstaka slaggstycken, sot och mo. Lagret tolkas som rester efter järnframställning, sannolikt från den yngre järnåldern. Någon konstruktion påträffades inte, men ugnsplatsen bör ha legat i närheten. Mitt på åkergärdet, 20-30 m öster om den registrerade stenåldersboplatsen raä 80, kunde ett djupare liggande kulturpåverkat lager observeras, innehållande enstaka skärvsten, järnslag, kanske både från reduktion och smide, samt ett keramikfragment. Lagret representerar möjligen en äldre odlingsyta, men med spår från förhistoriska bosättningar i närheten. Här påträffades dessutom ett kvartsavslag.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 80:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 132:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna
Stora Tuna 410:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2080

År

1995

Namn/plats

Åsgatan, Gussarvsgatan, Brunnsjögatan

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

kulturlager, väg

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning med anledning av anläggandet av en cirkulationsplats i korsningen Åsgatan -Gussarvsgatan/Brunnsjögatan i Hedemora stad. Sammanlagt skiktgrävdes 8 schakt med hjälp av grävmaskin försedd med planeringskopa. Marken var mycket söndergrävd av tidigare gjorda rör-, kabel- och ledningsschakt. I Åsgatans norra sträckning framkom en äldre kullerstensbeläggning. I ett schakt väster om Åsgatan påträffades kulturlager som sannolikt innehöll äldre vägbeläggningar. För övrigt framkom sentida bebyggelserester med tegel.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Hedemora 194:1	Dalarna	Dalarna	Hedemora

AIS Nr

2067

År

1995

Namn/plats

Saxhyttan

Typ av undersökning

särskild undersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

hyttområde

Datering, period

nyare tid

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk schaktövervakning i samband med förstärkningsarbeten på dammvallen inom hytt- och hammarområdet i Saxhyttan.

Schaktövervakningen gällde borttagandet av torv- och humuslager samt stubbar och rötter på dammvallens krön. Vid arbetet kunde dammens konstruktion studeras. Dammen var i södra kanten och runt utskoven uppbyggd med en ca 2 m hög kallmur av huggna gråstensblock. Norr om kallmuren, mot själva vattenreservoaren, bestod fyllningen endast av slagg och lite moränsten. För att dammvallen ska ha hållit tätt börden ursprungligen ha varit brädfodrad på norra sidan.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Grangärde 84:1	Dalarna	Dalarna	Grangärde

AIS Nr

2124

År

1995

Namn/plats

Sanders hemman, Nedre Gruvriset

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

bebyggelselämning, gårdstomt, odlingslämning, stensträng, stenmur, fossil åker

Datering, period

högmedeltid, nyare tid

Fynd

keramikfragment från krukor och fat i B-11 gods med invändig glasyr, grönt fönsterglas, kalkbruk samt murtegel

Beskrivning

Med anledning av planerad nydragning av riksväg 60 Falun-Borlänge, utfördes en arkeologisk förundersökning vid "Tallen" i Nedre Gruvriset. Fornlämningarna består av äldre gårdslämningar med omgivande odlingslämningar.

Förundersökningen lades upp i tre steg: analys av historiska kartor, kartering av dagens kulturlandskap samt provgrävning. Dagens kulturlandskap inom undersökningsområdet uppvisar stora likheter med det historiska, såsom det redovisats på 1700- och 1800-talskartorna. Många åkerformer, hägnader, odlingsrösen och vägar finns kvar. Odlingsmarken under första hälften av 1700-talet karaktäriseras av att inägomarken bestod av takter som brukades i lindbruk, vilket innebar att en stor del av marken utgjordes av äng. Mot mitten av 1800-talet brukas större delen av inägomarken som åker, troligen i någon sorts cirkulationsbruk. Vid mitten av 1800-talet hade de två sydligaste gårdarna i byn flyttats, de som låg inom undersökningsområdet.

Provschakten kunde bestämma platsen för den mellersta gården, raä 224

F, i form av en uppförd husgrundsterrass med påförda byggnadsavfallslager. De daterbara fynden i byggnadsavfallet anger 1600/1700-tal, men kol från terrassens botten antyder att terrassen/gården kan ha anlagts vid mitten av 1500-talet. Därtill framkom ett stort igenfyllt dike, 6 m brett **och 1,4** m djupt, av okänd funktion och ålder samt ett kulturlager/husgrund från mitten av 1800-talet. Träkol under två stenmurar/åkerterrasser daterades till omkring mitten respektive slutet av 1200-talet.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Kopparberg 224:5	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg
Stora Kopparberg 224:6	Dalarna	Dalarna	Stora Kopparberg

AIS Nr

2029

År

1995

Namn/plats

Fonsnäs, Ramsnäs

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

minnessten, slagg:förekomst

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 875 i Sundborn socken. Den arkeologiska utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämningar. Vägen går genom både skogbevuxen inägomark och odlingsmark mellan Fonsnäs och Ramsnäs byar och vidare ett par kilometer norrut till sockengränsen. I en åker i Ottesbo hittades slagg i kol- och sotbemängd matjord, vilket tyder på äldre järnframställning. Platsen var belägen ca 20 m väster om landsvägen. En minnessten stod intill vägen i gränsen mellan Sundborns och Svärdsjö socken. Enligt texten på denna har den placerat här i samband med vägens tillkomst år 1921-22.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Falun 35:1	Dalarna	Dalarna	Falun

AIS Nr

2030

År

1995

Namn/plats

Backanäs, Backa

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

gårdstomter

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 875 inom Svärdsjö socken. Utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämnningar. Vägen går mellan Backanäs och Backa och karakteriseras av det öppna odlingslandskapet. Två äldre gårdstomter fanns i Backanäs, raä 214:1 och 214:2. Landsvägen, som tillkom år 1921-22 går mellan och delvis i dessa gårdstomter. Ett par hundra meter norr om dessa ska en slaggförekomst vara belägen. Den kunde ej återfinnas vid denna utredning.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 214:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 214:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr

2031

År

1995

Namn/plats

Toftbyn, Boränget

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

gårdstomt

Datering, period

Fynd

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför vägbreddning och dikning av länsväg 876 mellan Toftbyn och Boränget i Svärdsjö socken. Utredningen utfördes som en besiktning av vägsträckans sjönära terräng samt i närområdena till tidigare kända fornlämningar. Vägen går både genom skogbevuxen inägomark och bybebyggelse i öppet odlingslandskap. Det botaniskt intressanta området mellan Arnbo och Sveden var undantagen från vägbreddningen. Ett kulturhistoriskt intressant vägavsnitt går genom Svedens by och Boränget vars bebyggelsetradition har medeltida och sannolikt även förhistoriska anor. Flera äldre gårdstomter, raä 220:1-4 och 221:1-2 är belägna intill vägen, och berörs delvis av de planerade markarbetena. En eventuell stenåldersboplats, raä 259, är belägen söder om landsvägen i Boränget.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Svärdsjö 220:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:3	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 220:4	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 221:1	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö
Svärdsjö 221:2	Dalarna	Dalarna	Svärdsjö

AIS Nr

2138

År

1995

Namn/plats

Hångsarvet

Typ av undersökning

särskild utredning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Ann-Catrin Nordin

Fornlämningskategori

boplat

Datering, period

neolitikum, medeltid

Fynd

kvartsavslag, skifferavslag, slagg, bränd lera, spik, hästkosöm, övriga järnfragment, del av kritpipa, skärva av drejad keramik

Beskrivning

Arkeologisk utredning inför ett planerat nytt vägsystem i Lindan-Hångsarvet i Stora Tuna socken. Utredningen innefattade en agrarhistorisk analys med kartkalk, en fördjupad fornminnesinventering och en provgruppsgrävning.

I det aktuella området fanns under 1600-talet flera ensamgårdar vilka sannolikt etablerats under medeltiden. Några skattehemman var delade och utgjorde mindre byar medan kronohemmanen fortfarande var ensamgårdar. Till de olika enheterna hörde åkergården, ängsgården och utmärker. Flera gårdar brukades av bergsmän. Ägogränserna från 1600-talet är inte bevarade eftersom marken omarronderades under 1800-talet i samband med skiftet. Några vägar har dock kvar sin gamla dragning. Inget av de äldre bebyggelselägena kommer att beröras av den nu aktuella exploateringen.

Flera fynd av kvartsavslag samt ett skifferavslag gjordes i två områden inom utredningsytan. Dessa utgör sannolikt neolitiska boplatslägen. För övrigt fanns gårdstomtsfynd/-fragment, slagg och bränd lera, spik,

hästskosöm, övriga järnfragment, del av kritpipa samt en skärva av drejad keramik.

RaäNr	Län	Landskap	Socken
Stora Tuna 550:1	Dalarna	Dalarna	Stora Tuna

AIS Nr

2136

År

1995

Namn/plats

Tuna Prostgård, Pastorsbostället

Typ av undersökning

arkeologisk förundersökning

Ansvarig organisation

Dalarnas museum

Ansvarig person

Fredrik Sandberg

Fornlämningskategori

bebyggelselämning, husgrundsterass, kulturlager,
metallframställningslämning, klockgjutargrop

Datering, period

nyare tid

Fynd

gjutspill och gjutformsfragment, mynt, palett, kritpipor, fönsterglas,
hushållsglas, yngre rödgods, järnföremål, slaktben

Beskrivning

Arkeologisk förundersökning i form av schaktövervakning vid schaktning för byte av beläggning och bärlager på gårdsplan och infartsväg till Prostgården i Stora Tuna socken. Under gårdsplan framkom lämningarna efter kyrkklockgjutning i form av en stor grop, gjutformsfragment, gjutspill av kopparlegering, sten, bränd och obränd lera, sot samt korslagda luftkanaler i botten. Sannolikt gjöts en eller flera klockor här i början av 1600-talet.

På en terrassformad förhöjning mitt för den nuvarande mangårdsbyggnaden påträffades lämningarna efter 1600-talets prästgård. Att döma av historiska kartor och lämningarna i marken har prästgården varit utformad som en kringbyggd gård av nordsvensk typ, med ett timrat boningshus med vitkalkad öppen spis. Av fynden att döma användes byggnaden under 1600- fram till mitten av 1700-talet, då den nuvarande herrgårdsliknande Prostgården uppförts. Lämningarna efter byggnaden grävdes inte ut, utan ligger kvar under det nya bärlagret och den nya vägbeläggningen.